

JEAN HENRY DUNANT

(Genf, 1828. május 8. – Heiden 1910. október 30.)

Svájci közéleti személyiség, üzletember, a Nemzetközi Vöröskereszt alapítója.

Az 1859. évi solferinói ütközet alapján felismerte, hogy az osztrák és francia áldozatok jelentős része azon sebesült katonák közül kerül ki, akik nem jutottak időben megfelelő elsősegélyhez illetve orvosi ellátáshoz. Elképzelése szerint olyan nemzetközi szervezetre van szükség, amely bármely hadviselő fél szempontjából semleges, ezért elvárható, hogy humanitárius és ingyenes ápolási szolgáltatásainak nyújtását egyik hadviselő fél se akadályozza meg vagy korlátozza. Ennek az elképzelésnek a valóra váltása az 1863-ban Genfben általa alapított Vöröskereszt Nemzetközi Bizottság.

1864-ben a hadra kelt seregek sebesültjeinek, betegeinek védelmével, hadifoglyokkal való bánásmóddal, a polgári lakosok védelmével foglalkozó nemzetközi tanácskozáson elfogadott első Genfi Egyezmény szövegének fogalmazója.

1888-ban Randal Cremerrel a háborús viszályok békés elintézésére megalapította az Interparlamentális Uniót.

Tevékenységeért 1901-ben megkapta az első ízben odaítélt Nobel Békédíjat.

Solferinói emlék címmel 1862-ben könyvet írt, melyben a háború borzalmaival írt le.

A Vöröskereszt Mozgalom

1859. Solferino. A háború áldozatainak megkülönböztetés nélküli, intézményes nemzetközi védelme a XIX. század második felében vált megvalósítható és mozgósító programmá. A történelmileg szükségszerű lépést az 1859-ben lezajlott Solferinói csata ösztönözte. Az ütközet,

amely az osztrák és az egyesített francia-szárd haderők között zajlott, óriási áldozatokat követelt. Henry Dunant svájci üzletember a csatatéren látva a negyvenezer halottat és sebesültet, megrendülten kereste a segítségnyújtás lehetőségét. A szomszédos falu lakosaiból önkéntes segélycsapatokat szervezett, amelyek nemzetiségre való tekintet nélkül vettek részt az ápolásban, segítségnyújtásban. E megrendítő élmény készítette Henry Dunant-t arra, hogy javaslatot fogalmazzon meg a háborúk áldozatainak védelmére és kezdeményezze egy segélyszervezet létrehozását.

Így indult – 150 éve – egy eszme, melynek hatására megalakult a humanitárius mozgalom, a Vöröskereszt (1863.).

A vörös kereszt (a svájci állampolgárságú kezdeményezők a svájci zászló – piros alapon fehér kereszt – inverzét – fehér alapon vörös keresztet – javasolták a megalakuló mozgalom jelképének.

Ezek után a különböző országokban sorra alakultak a nemzeti társaságok, amelyek a humanitárius eszmét és a jelképet elfogadva célul tűzték a segítségnyújtást, kezdetben elsősorban a háborúk sérültjeinek.

A nemzeti társaságok tevékenységének összehangolása érdekében szükségessé vált egy koordináló szervezet létrehozása, így – 90 évvel ezelőtt – 1919-ben megalakult a Vöröskereszt – Vörösfélhold Társaságok Ligája (ma Föderáció; IFRC).

Tekintettel arra, hogy a mozgalom kiterjedt az iszlám országokra is, így a jelkép kiegészült a vörös félhoddal.

A Föderáció székhelye a semleges Svájcban, Genfben van, de szerte a világon regionális képvisellel rendelkezik – Budapesten is – a ma már 186 országban működő Vöröskereszt, Vörösfélhold szervezetek munkájának segítésére.

Ugyancsak genfi székhellyel működik a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága (ICRC), amely a svájci semlegesség alapján közvetítő a konfliktusokban és felügyeli a humanitárius jogok

betartását (hadifoglyok, sebesültek, letartóztatottak, polgári lakosság, kulturális és egészségügyi intézmények védelme).

A Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága kezdeményezésére jött létre – 1949-ben – „A háború áldozatainak védelmét szolgáló genfi egyezmények és kiegészítő jegyzőkönyvek”.

A Genfi Egyezményeket a részes országok kormányai, parlamentjei ratifikálták, így ma ez a humanitárius jog alapja.

Ugyancsak az ICRC felügyeli, hogy a nemzeti társaságok tevékenységében a Mozgalom hét alapelve (emberiesség, pártatlanság, semlegesség, függetlenség, önkéntesség, egység, egyetemesség) érvényesüljön.

A Magyar Vöröskereszt

A humanitárius mozgalom Magyarországon is követésre talált. 1881-ben megalakult a Magyar Szent Korona Országai Vörös-kereszt Egylete. Kivételnek számított, ugyanis az Osztrák-Magyar Monarchia segélyegylete korábban létrejött. A nemzetközileg elfogadott szabályok szerint egy országban egy szervezet létezhetett, azonban a magyar kormány ragaszkodott az önálló szervezet megalakításához, amely I. Ferenc József Ausztria császára és Magyarország királya jóváhagyásával 1881-ben megvalósult. Az egyletnek fel kellett készülnie a háborúban teljesítendő feladataira. Vállalta szükségkórházak, sebesültszállító oszlopok felállítását, tábori kórházak utánpótlását, Magyarországra érkező sebesültek és beteg katonák ellátását. Sorsjegykötvények kibocsátásával jelentős fejlesztéseket kezdtek (Erzsébet Kórház – mai Sportkórház – hivatásos ápolónőképző intézet felépítése).

A balkáni háborúban, majd az első világháborúban végeztek egészségügyi ellátó szolgálatot.

Az Egylet fontos feladata volt még az elesett és sebesült katonák, hadifoglyok ügyében a hozzátartozók értesítése (Tudósító Iroda).

A két világháború között létrehozták a főútvonalak mellett az elsősegélynyújtó állomásokat, a balatoni 16 viharjelző állomást, a dunai vízimentő és viharjelző szolgálatot. 1937-re kiépült a légi mentő-, elsősegély-betegszállító szolgálat, a szociális segélyező rendszer.

1921-ben megalakult a Magyar Ifjúsági Vöröskereszt, amelynek szervezésében az ifjúság részt vett a rászorulóknak segélyezésében, adományok gyűjtésében. Kezdeményezésükre 1925-ben rendezték meg először az Anyák Napját, mely azóta is elismert hagyománnyá vált.

A második világháború ismét előtérbe állította a szervezet jelentőségét. A lengyel menekültek ellátását, a hadifoglyokat szállító katonavonatokból megszökött több száz francia, szovjet, olasz állampolgár menedékét kellett biztosítani.

Az Egylet a honvédség egészségügyi szolgálatának kiegészítését látta el, kórházakat, kórházvonalakat működtetett saját kiképzett ápolónőkkel. 1939-ben megkezdte működését a Vöröskereszt Véradó Központja.

A nyilas hatalomátvétel után az Egylet felszereléseit, egészségügyi intézményeit nyugatra hurcolták, így működése ellehetetlenült.

A háború befejezése után az Ideiglenes Nemzeti Kormány felismerte a Vöröskeresztben rejlő lehetőségeket, különösen a hazatérő hadifoglyok és sebesültek fogadásában – ellátásában, az elesettek és a hadifogságba került katonák felkutatásában, a külföldre menekült vagy politikai okok miatt elhurcolt magyar állampolgárok hazahozatalában.

A fegyverletételi szerződés értelmében a magyar hadsereg minden egészségügyi intézményét a Magyar Vöröskereszt vette át. Ez jelentős bázist biztosított a hadigondozásban, a rehabilitációban.

A Magyar Vöröskereszt 1948-ban már 228 intézménnyel rendelkezett (közkórházak, Heine Medin Intézet, orvosi rendelőintézetek, gyermekotthonok, bölcsődék), amelyek több tízezer felnőtt és gyermek egészségügyi és szociális ellátását tették lehetővé.

Megrendítő törést okozott, hogy a Magyar Vöröskereszt intézményeit 1949-ben államosították.

1951-ben egészségügyi egyesületté minősítették. Fő feladatait az egészségügyi felvilágosításban, elsősegély oktatásában és a véradók szervezésében jelölték meg.

Ebben a helyzetben a szervezet nagy erőpróbája volt az 1954. évi dunai árvíz. Hetezer önkéntese vett részt a mentésben, elsősegélynyújtásban, a lakosság élelmezésében.

Az 1956-os forradalom idején a nemzetközi segélyszállítmányok, egészségügyi felszerelések elosztása jelentette a humanitárius cselekvést. Ezzel azonban a szervezet az új kormány részéről hátrányos megkülönböztetést szenvedett.

A Magyar Vöröskereszt 1957 tavaszán kapta vissza önállóságát. Feladata az egészségügyi ismeretterjesztés, térítésmentes véradásszervezés, ápolónőképzés, polgári védelemmel együttműködés, az ifjúság körében végzendő szervezés és az üzemekben vöröskeresztes szervezetek létrehozása. Ez a program a tömegszervezetté válást tűzte célul.

A későbbi években új kezdeményezések bővítették a feladatokat (családgondozói szakszolgálat, mozgássérült gyermekek táboroztatása, véradó központok, szociális otthonok létrehozása).

1988-tól a menekültek ellátása (előbb a romániai, majd az NDK állampolgárok, később a délszláv háború elől menekülés) jelentett kiemelt munkát.

A Magyar Vöröskereszt mai feladatai részben a hagyományos programokra, részben az új társadalmi szükségletekre épültek. Így a szociális ellátó rendszer, intézmények működtetése, az ifjúság egészségnevelése, a véradásszervezés, az elsősegélynyújtás oktatása, a katasztrófa-segélyezés és mentés, a keresőszolgálat a főbb feladat.

Kiemelt jelentőségű a szervezet részvétele a nemzetközi katasztrófa-segélyezésben (kárpataljai, romániai árvíznek, délkelet-ázsiai szökőár, stb.). Ez egyben a Föderáció és az ICRC nemzetközi programjaiba való részvételt is jelenti.

A Magyar Vöröskereszt ugyancsak kiemelt feladatainak tartja az ifjúság körében a humanitárius eszmék terjesztését és a Magyar Ifjúsági Vöröskereszt felkészítését a mindenkori tevékenység ellátására.

A szervezet irányításában 2004-ben történt változás, amikor a Kongresszus Habsburg Györgyöt választotta a Magyar Vöröskereszt elnökévé.

Az eltelt néhány évben nőtt a szervezet nemzetközi elismertsége, bővültek hazai és nemzetközi programjai és a nemzetközi testületekben végzett munkája.